

12. Wet documentatie vennootschappen

De gegevens die de Minister van Justitie vergaart onder andere door het invullen van vragenlijsten voor het aanvragen van een verklaring van geen bezwaar voor de oprichting of statutenwijziging van vennootschappen, worden verwerkt in een registratie. De Wet documentatie vennootschappen dient hiervoor als grondslag alsmede voor het gebruik van deze gegevens voor de voorkoming en bestrijding van misbruik van vennootschappen.

Inleiding

Voor de oprichting en statutenwijziging van NV's en BV's moeten de vragenlijsten A, B, C en D en Bijlage 1 worden ingevuld voor het aanvragen van een verklaring van geen bezwaar bij het ministerie van Justitie. De verplichting tot het invullen van deze vragenlijsten is gebaseerd op artikel 2:68 BW voor de NV en 2:179 BW voor de BV. De verklaring mag ingevolge lid 2 van genoemde artikelen alleen worden geweigerd op de grond dat er, gelet op de voornemens of de antecedenten van de personen die het beleid van de vennootschap zullen bepalen of mede bepalen, gevaar bestaat dat de vennootschap zal worden gebruikt voor ongeoorloofde doeleinden of dat haar werkzaamheden zullen leiden tot benadeling van haar schuldeisers. Die verklaring is ook vereist bij statutenwijziging van een vennootschap (artikel 2:125/235 BW), bij omzetting van een NV in een BV of omgekeerd (artikel 2:72/183, lid 1 BW) en bij de omzetting van een andere rechtspersoon in een vennootschap (artikel 2:18 juncto artikel 2:72/183, lid 2 BW). Sedert de inwerkingtreding op 1 september 2001 van de Wet herziening preventief toezicht (Stb. 2000, 283) is het technisch-juridisch toezicht op de inhoud van de statuten door het ministerie van Justitie komen te vervallen en is de toetsing beperkt tot het onderzoek naar de criminele en financiële antecedenten van de natuurlijke en rechtspersonen die bij de oprichting van een NV of BV zijn betrokken en van de natuurlijke en rechtspersonen die het beleid van een vennootschap bepalen dan wel mede bepalen (zie hierover uitgebreid het pre-advies van de KNB 2002 'Statuten zonder bezwaar' W. Bosse e.a.).

Zoals in Notafax 2004, nr. 274 is aangekondigd, is op 1 januari jongstleden de Wet documentatie vennootschappen in werking getreden. De wet dient onder andere als grondslag voor de verwerking van gegevens en de registratie door de Minister van Justitie. De onder andere door het invullen van vragenlijsten door de Minister van Justitie vergaarde gegevens worden verwerkt in een geautomatiseerd systeem (Vennoot). Wijzigingen aangaande de vennootschap die in een later stadium plaatsvinden worden tevens in dat systeem verwerkt.

Het systeem bevat ook gegevens van andere rechtspersonen, voor zover die betrokken zijn bij het bestuur van een in het systeem opgenomen vennootschap. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de rechtsvorm van vennootschappen gebruikt wordt ten behoeve van andere doeleinden dan waarvoor zij bedoeld is. Teneinde dit misbruik, waaronder met name het plegen van misdrijven of overtredingen van financieel-economische aard door of door middel van vennootschappen, te kunnen voorkomen en bestrijden, is het noodzakelijk inzicht te krijgen in de verbanden die tussen vennootschappen, andere rechtspersonen en natuurlijke personen bestaan. Dat inzicht kan alleen verkregen worden indien gebruik gemaakt kan worden van de in de registratie opgenomen gegevens. De belangen die zijn gemoeid met het tegengaan van het misbruik dienen te worden afgewogen tegen het recht op bescherming van persoonsgegevens. Daar het veelal gaat om gevoelige gegevens, is het van belang dat de afweging plaatsvindt binnen een wettelijk kader. Deze wet strekt daartoe. Hierna zal nader op deze wet worden ingegaan.

Doel van de wet (artikel 2)

Het doel van de wet is tweeledig. Beoogd is een wettelijk kader te scheppen voor

1. het verkrijgen en registreren van gegevens in verband met de behandeling van aanvragen voor de afgifte van verklaringen van geen bezwaar; en
2. het gebruik van deze gegevens ter voorkoming van misbruik van een vennootschap, waaronder het voorkomen en bestrijden van het plegen van misdrijven en overtredingen van financieel-economische aard door middel van een vennootschap.

Onder 'gegevens' wordt verstaan persoonsgegevens als bedoeld in de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP, Stb. 2000, 302). Dit zijn de gegevens van de oprichters, aandeelhouders, bestuurders, commissarissen, vertegenwoordigers en hun partners, die het beleid van de vennootschap bepalen, kunnen bepalen of medebepalen. De gegevens kunnen ook andere rechtspersonen betreffen, bijvoorbeeld stichtingen en buitenlandse

rechtspersonen die betrokken zijn bij het bestuur van een vennootschap.

Op een vraag van de VVD-fractie naar uitbreiding van het preventief toezicht tot andere rechtspersonen dan vennootschappen antwoordt de minister in de Nota naar aanleiding van het verslag, dat de uitkomsten van onderzoeken zodanig zijn dat niet geconstateerd kon worden dat er fraude van enige omvang gepleegd wordt door deze categorie rechtspersonen, die door een preventief toezicht moet worden bestreden.

Bronnen van registratie (artikel 3)

In artikel 3 worden de bronnen genoemd aan welke de gegevens van registratie worden ontleend. Deze zijn het aanvraagformulier, de dossiers ten behoeve van de uitvoering van artikel 2:138 lid 10, 50a, 53a, 248, lid 10 en 300a BW, alle bij wet ingestelde openbare registers en bij wet openbaar verklaarde informatie (in de Memorie van Toelichting wordt in dit verband genoemd de door de Stichting Toezicht Effectenverkeer gepubliceerde gegevens waaronder de meldingen in de zin van de Wet melding zeggenschap in ter beurze genoteerde vennootschappen, handelsinformatiebureaus en de pers), alsmede de in lid 2 met name genoemde organen en registraties zoals de Centrale Justitiële Documentatie, het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, de rijksbelastingdienst, de politieregisters, de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMA), de bijzondere opsporingsdiensten en toezichthouders op financiële instellingen (De Nederlandsche Bank, Verzekeringkamer), de Gemeentelijke basisadministratie (GBA) en de bij Algemene Maatregel van Bestuur aan te wijzen Opsporingsdienst BUMA/STEMRA.

Inhoud van de registratie (artikel 4)

In dit artikel 4 wordt besproken over welke personen in elk geval gegevens worden opgenomen in een registratie. Dat zijn de oprichters, aandeelhouders, bestuurders, commissarissen en vertegenwoordigers van een vennootschap alsmede andere personen die het beleid van de vennootschap bepalen of mede kunnen bepalen. Voor deze laatstgenoemde natuurlijke en (buitenlandse) rechtspersonen zal door het ministerie van Justitie een screeningsprofiel in samenspraak met de desbetreffende branche worden ontwikkeld dat criteria bevat voor de gevallen waarin over mogelijke beleidsbepalers informatie wordt ingenomen. Op vragen van de leden van de PvdA-fractie antwoordt de Minister van Justitie in de Nota naar aanleiding van het verslag dat daarbij voor de meest voorkomende functies in de desbetreffende branche wordt bepaald welke veroordelingen in beginsel prohibitief zijn voor de uitvoering van de functie en welke veroordelingen bijgevolg irrelevant zijn. Deze profielen zullen worden voorgelegd aan het College bescherming persoonsgegevens en vervolgens worden gepubliceerd. Ook gegevens over de echtgenoot, geregistreerde partner of (andere) levensgezel van de bedoelde natuurlijke

personen kunnen in de registratie worden opgenomen, indien zulks nodig is in verband met andere in de registratie opgenomen natuurlijke personen. Op vragen hierover door leden van de PvdA-fractie antwoordt de Minister van Justitie in de Nota naar aanleiding van het verslag, dat in de praktijk is gebleken dat de echtgenoot, geregistreerd partner of levensgezel (dat is een persoon met wie de oprichter een duurzame huishouding voert en als zodanig op hetzelfde adres in de gemeente staat ingeschreven) vaak beschikt over bezwarende antecedenten. Om die reden fungeert deze echtgenoot, geregistreerd partner of levensgezel vaak als stroman bij de oprichting van de vennootschap.

Door plaatsing van verwijzingen bij specifieke gegevens, waarin lid 3 voorziet, hebben de vaste gebruikers de mogelijkheid om door het ministerie van Justitie automatisch op de hoogte gehouden te worden van wijzigingen van het desbetreffende gegeven. Een vaste gebruiker kan de Minister van Justitie verzoeken om plaatsing van een verwijzing bij een specifiek gegeven.

Het verstrekken van gegevens uit de registratie (artikel 5)

Het eerste en tweede lid regelen de verstrekking van gegevens over bepaalde met name genoemde personen of rechtspersonen. Slechts aan en op verzoek van instanties en personen die belast zijn met een publiekrechtelijke taak worden persoonsgegevens verstrekt. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vaste gebruikers en overige gebruikers. Bij Algemene Maatregel van Bestuur wordt bepaald wie vaste gebruikers zijn. Tot dusver zijn vaste gebruikers onder andere de Belastingdienst, de AIVD, de douane, de FIOD, faillissementscuratoren, de Kamer van Koophandel, De Nederlandsche Bank, de NMA, het OM, de politie, de rechters-commissarissen in faillissementen, de Regionale Fraudeteams, de Stichting Toezicht Effectenverkeer en de Verzekeringkamer.

De overige gebruikers kunnen op hun verzoek ook gegevens uit de registratie verkrijgen op voorwaarde dat zij deze behoeven ter uitvoering van hun publieke taak. Van de verstrekking van gegevens aan deze gebruikers wordt wel aantekening gehouden en gedurende drie jaren bewaard. Aan de hand daarvan kan worden bepaald of een incidentele gebruiker vaste gebruiker wordt. De criteria die hiervoor gelden zijn dat de informatie benodigd is voor de uitvoering van zijn publiekrechtelijke taak en het systeem voldoende frequent wordt geraadpleegd. Notarissen kunnen volgens de Minister van Justitie niet de status van vaste gebruiker krijgen, omdat hun activiteiten niet alleen van publiekrechtelijke aard zijn maar ook een commercieel karakter dragen. Wel kunnen aan de notaris op incidentele basis op verzoek uit het systeem gegevens worden verschaft. Gegevens over de echtgenoot, geregistreerd partner of levensgezel van een oprichter of bestuurder mogen alleen met toestemming van de betrokkene worden verstrekt. Betrokkenen zullen hierover worden geïnformeerd door

middel van het aanvraagformulier voor de verklaring van geen bezwaar.

Uit de registratie kunnen ook gegevens worden verstrekt voor wetenschappelijk dan wel statistisch onderzoek.

Spontane verstrekking van gegevens (artikel 6)

De Minister van Justitie kan uit eigen beweging gegevens verstrekken ter voorkoming en bestrijding van misbruik van vennootschappen. De gegevens kunnen verstrekt worden aan vaste gebruikers indien zij hebben aangegeven dat zij voor de uitvoering van hun taak belangstelling hebben voor bepaalde toekomstige gegevens. Ook kan de Minister van Justitie op eigen initiatief gegevens over een persoon verstrekken aan een functionaris die met de opsporing van strafbare feiten is belast, in het geval er sprake is van feiten waaruit een redelijk vermoeden voortvloeit dat de persoon in kwestie een strafbaar feit heeft begaan.

Verbod tot verstrekking van gegevens (artikel 7)

Gegevens afkomstig van een aantal bronnen worden noch aan de vaste gebruikers, noch aan de overige gebruikers verstrekt. Het betreft gegevens die ontleend zijn aan de Centrale Justitiële Documentatie, het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, een politieregister, de rijksbelastingdienst, de NMA of de bijzondere opsporingsdiensten of diensten belast met het toezicht op financiële instellingen. Ten aanzien van deze gegevens geldt een geheimhoudingsplicht. De bronnen worden gesloten bronnen genoemd. Bij geconstateerd misbruik van een vennootschap, kunnen de gesloten bronnen niet via Vennoot geraadpleegd worden, maar wel rechtstreeks door de instanties en personen die daartoe gerechtigd zijn, zoals het OM.

Verstrekking gegevens aan buitenlandse instanties (artikel 8)

Uit de registratie kunnen gegevens worden verstrekt aan instanties in het buitenland, indien in dat land een passend niveau van bescherming van persoonsgegevens aanwezig is. De lidstaten van de Europese Unie voldoen daaraan, evenals de VS, Zwitserland, Hongarije en Canada. Indien in een land geen passend niveau van bescherming van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 76 Wet bescherming persoonsgegevens aanwezig is, kunnen persoonsgegevens toch worden verstrekt indien de doorgifte noodzakelijk is vanwege een zwaarwegend algemeen belang.

Verwijderen gegevens (artikel 9)

Persoonsgegevens mogen niet langer dan acht jaren worden bewaard. De periode van acht jaren vangt aan op verschillende tijdstippen, bijvoorbeeld vanaf de datum van ontbinding van een vennootschap of na het onherroepelijk worden van een afwijzende beslissing of nadat het verzoek om afgifte van de verklaring van geen bezwaar is ingetrokken.

Wijzigingen in andere regelingen (artikel 10 en 11)

Een van de regelingen waarin wijzigingen worden aangebracht is lid 3 van artikel 2:68 en 179 BW. De daarin bedoelde gegevens worden voortaan verstrekt door het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen en de rijksbelastingdienst. Voorts wordt bepaald dat de voormelde organen de Minister van Justitie kosteloos hun gegevens ter beschikking stellen door inzage te verschaffen dan wel uittreksels af te geven. De wet zal na twee jaar worden geëvalueerd (artikel 13). *Wet documentatie vennootschappen, Stb. 2003, 203; 2004, 636*

W. Bosse